

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे-४११००४

परिपत्रक क्रमांक रा.मं/पापुअ/पापुई/संशोधन/इ.११ वीची सुधारित
विषययोजना व मूल्यमापन योजना/४२४१, दिनांक-१६/०८/२०१९.

संदर्भ: शासन निर्णय क्र.संकीर्ण २०१९/प्र.क्र.(२४३/१९)/एसडी-४, मंत्रालय(विस्तार),
मुंबई-३२, दि.०८ ऑगस्ट २०१९.

विषय: इयत्ता ११ वी ची सुधारित विषय योजना व मूल्यमापन योजनेबाबत.

या परिपत्रकान्वये राज्यातील सर्व मान्यताप्राप्त उच्च माध्यमिक शाळा/कनिष्ठ महाविद्यालयांना कळविण्यात येते की, इयत्ता ११ वीच्या पुनर्रचित अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० व इयत्ता १२ वी साठी शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून करण्यात येत आहे. त्या अनुषंगाने इयत्ता ११ वी ची विषय योजना व मूल्यमापन योजनेची पुनर्रचना संदर्भीय शासन निर्णयान्वये करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून इ.११वी करिता सुधारित विषययोजना व मूल्यमापन योजना खाली नमूद केल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.

- १) शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून इ.११वी साठी व शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून इ.१२वी करिता अंतिम मूल्यमापन हे ६५० ऐवजी ६०० गुणांचे राहिल.
- २) सद्यस्थितीतील पर्यावरणशास्त्र विषयास देण्यात येणाऱ्या ५० गुणांऐवजी प्राप्त गुणांचे श्रेणीमध्ये रूपांतर करण्यात येईल तसेच पर्यावरणशास्त्र या विषयामध्ये 'जल सुरक्षा' हा विषय नव्याने समाविष्ट राहिल.
- ३) लेखी मूल्यमापनासोबत विद्यार्थ्यांच्या वेगवेगळ्या क्षमतांचे मापन करण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचे सातत्यपूर्ण मूल्यमापन होण्यासाठी अंतर्गत मूल्यमापन समाविष्ट केले आहे.
- ४) अंतर्गत मूल्यमापन शैक्षणिक वर्षाच्या शेवटी न करता पूर्ण वर्षभरात करण्याची मुभा राहिल, या संदर्भातील नियोजन उच्च माध्यमिक शाळा / कनिष्ठ महाविद्यालयांनी आपल्या स्तरावर करावयाचे आहे.
- ५) इ.११वी ची वार्षिक परीक्षा, इ.११वी च्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर व इ.१२वी ची वार्षिक परीक्षा इ.१२वी च्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित राहिल.
- ६) इ.११वी व इ.१२वी मध्ये उत्तीर्ण होण्याकरिता विद्यार्थ्यांस प्रत्येक विषयात लेखी व अंतर्गत मूल्यमापन/तोंडी/प्रकल्प/प्रात्यक्षिक/चाचणी मिळून किमान ३५% गुण प्राप्त करणे अनिवार्य राहिल.
- ७) मंडळाच्या प्रचलित निकषाप्रमाणे सवलतीच्या गुणांची तरतूद (Grace Marks System) सुरू राहिल तसेच क्रीडाक्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या / सहभागी होणाऱ्या आणि स्काऊट व गार्ड मध्ये सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारे सवलतीचे अतिरिक्त गुण प्रचलीत निकषाप्रमाणे सुरू राहतील.

- ८) इ.११वी व इ.१२वी च्या वार्षिक परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेत वस्तुनिष्ठ व बहुपर्यायी प्रकारचे किमान २५% प्रश्न असतील.
- ९) इ.११वी व इ.१२वी करिता विषययोजना सोबत जोडलेल्या Annexure-A प्रमाणे राहिल. (एकूण ३ पृष्ठे)
- १०) इ.११वी व इ.१२वी करिता मूल्यमापन योजना सोबत जोडलेल्या Annexure-B (एकूण ४ पृष्ठे) व C (एकूण ५ पृष्ठे) प्रमाणे राहिल.

या व्यतिरिक्त शासन निर्देशांप्रमाणे वेळोवेळी होणारे बदल स्वतंत्र परिपत्रकान्वये सर्व उच्च माध्यमिक शाळा/कनिष्ठ महाविद्यालयांना यथावकाश कळविण्यात येतील.

वरिल सर्व सूचना आपल्या विभागातील मान्यताप्राप्त उच्च माध्यमिक शाळा/कनिष्ठ महाविद्यालयांतील सर्व शिक्षक, विद्यार्थी व पालक व सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्याव्यात व सदर परिपत्रकानुसार कार्यवाही करण्यात यावी. सदर परिपत्रक मंडळाच्या www.mahahsscboard.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. या संदर्भातील प्रशिक्षणाबाबत स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.

(डॉ. अशोक भोसले)
सचिव
राज्यमंडळ, पुणे ०४

प्रति,

विभागीय सचिव, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, मुंबई, कोल्हापूर, अमरावती, नाशिक, लातूर, कोकण विभागीय मंडळ- पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, मुंबई, कोल्हापूर, अमरावती, नाशिक, लातूर, रत्नागिरी यांना कळविण्यात येते की, उपरोक्त परिपत्रक आपल्या विभागीय मंडळाच्या कार्यक्षेत्रातील सर्व मान्यताप्राप्त उच्च माध्यमिक शाळा/कनिष्ठ महाविद्यालय प्रमुखांना त्वरित पाठविण्याची व्यवस्था करावी.

प्रत माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी:

- १) मा.शिक्षण संचालक(माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), शिक्षण संचालनालय, पुणे.
- २) विभागीय शिक्षण उपसंचालक, सर्व विभाग.
- ३) सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), सर्व जिल्हा परिषद.
- ४) शिक्षण निरीक्षक, उत्तर/दक्षिण/पश्चिम, मुंबई.
- ५) गणकयंत्र विभाग व सर्व संबंधित शाखा, राज्य मंडळ, पुणे.

प्रत माहितीसाठी सादर:

- १) मा.सहसचिव, महाराष्ट्र शासन, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-३२.
- २) मा.आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, शिक्षण आयुक्तालय, मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११००१..
- ३) मा. संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) सदाशिव पेठ, कुमठेकर मार्ग, पुणे- ४११०३०.
- ४) मा.संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, (बालभारती), सेनापती बापट मार्ग, पुणे-४११००४.

Annexure- A (Subjects Scheme for 11th & 12th std.)

Arts	Commerce	Science	HSC Vocational (MCVC)
Group A	Group A	Group A	Group A
English Language and Literature	English Language and Literature	English Language and Literature	English Language and Literature
<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education
Health and Physical Education	Health and Physical Education	Health and Physical Education	Health and Physical Education
A. Modern Indian Language and Literature Or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature.
-	-	-	Foundation Course of MCVC
Group B	Group B	Group B	Optional Subjects
Modern Indian Language and Literature	Mathematics and Statistics	Mathematics and Statistics	Take any one subject from the given list of Vocational subjects offered by the college. Each subject will have three papers
Modern Foreign Language and Literature or Classical Language and Literature			
History			
Economics			
Political Science			
Sociology			
Psychology			
Geography	Biology		
Philosophy			
Information Technology			
Information Technology	Bifocal Paper -II	Information Technology	
Bifocal Paper -II		Bifocal Paper -II	

Group C	Group C	Group C
Defence Studies	Defence Studies	Defence Studies
Logic	Logic	Logic
Information Technology	Information Technology	Information Technology
Education	History	History
Mathematics and Statistics	Political Science	Economics
Agricultural Science and Technology	Agricultural Science and Technology	Agricultural Science and Technology
Animal Science and Technology	Animal Science and Technology	Animal Science and Technology
Textile	Philosophy	Philosophy
History of Art and Appreciation	Sociology	Sociology
History of Development of Indian Music	Geography	Geography
Library and Information Science	Psychology	Psychology
Book Keeping and Accountancy	National Skill qualifications framework (NSQF)	Book keeping and accountancy
Child Development		Child development
Home management		Home management
Food Science and Technology		Food science and technology
Organization of Commerce and management		Organization of commerce and management
Cooperation		Textile
National skills qualifications framework (NSQF)		Geology
		National skill qualifications framework (NSQF)

For Arts, Commerce and Science students

1. Total number of subjects to be taken are eight.
2. All subjects from Group A are Compulsory.
3. A student should take minimum Three subjects from Group B and either One subject from Group B or One subject from Group C.
4. Students who wish to take **Information Technology (IT)** can opt for Information Technology in place of any subject other than English , EVS and HPE.
5. The total number of subjects to be taken from Group B and / or Group C will be Four subjects.
6. Students can select One option for NSQF.

For HSC Vocational (MCVC)

1. Total number of subjects to be taken are Eight.
2. All subjects from Group A are Compulsory.
3. A student should take any One subject from list of optional groups. Every subject has Three papers.

Students of Bifocal Vocational subjects.

1. Total number of subjects to be taken are Eight.
2. English, Jal Suraksha and Environmental Education and Health and Physical Education from Group A are compulsory.
3. Bifocal Paper I (Science and Commerce) will be take in lieu of Modern Indian / Foreign Language / Classical Language.
4. Bifocal Paper II for Science will be taken in place of Biology.
5. Bifocal paper II for Commerce will be taken in place of any subject from Commerce Group B above.
6. Student can opt for remaining three subjects from Group B or Group C.

Important –

For Arts faculty student can select two languages from Group B which are other than one offered under compulsory languages.

Annexure -B

इयत्ता अकरावी व बारावी पुनर्रचित अभ्यासक्रम : माध्यमनिहाय पाठ्यपुस्तके व मूल्यमापन योजना

अ.क्र	पाठ्यपुस्तक	पाठ्यपुस्तक माध्यम	लेखी परीक्षा				प्रात्यक्षिक/ प्रकल्प/ तोंडी/ चाचणी/ अंतर्गत मूल्यमापन इत्यादी			एकूण गुण
			पेपर संख्या	स्वरूप	परीक्षा कालावधी	गुण	स्वरूप	परीक्षा कालावधी	गुण	
1.	इंग्रजी भाषा व साहित्य (अनिवार्य विषय)	इंग्रजी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
2.	जलसुरक्षा (Environmental Education) पर्यावरण शिक्षण व (अनिवार्य विषय)	मराठी , English	-	...	.....	...	आहे	वार्षिक कार्य व प्रकल्प	50	50 गुणांचे श्रेणीत रूपांतर
3.	आरोग्य व शारीरिक शिक्षण (Health and Physical Education) (अनिवार्य विषय)	मराठी , English	1	प्रश्नपत्रिका	1.5 तास	25	आहे	वार्षिक कार्य	25	50 गुणांचे श्रेणीत रूपांतर
4.	आधुनिक परकीय भाषा - जर्मन	जर्मन	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
5.	आधुनिक परकीय भाषा - फ्रेंच	फ्रेंच	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
6.	आधुनिक परकीय भाषा - रशियन	रशियन	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
7.	आधुनिक परकीय भाषा - जपानी	जपानी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
8.	आधुनिक परकीय भाषा - स्पॅनिश	स्पॅनिश	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
9.	आधुनिक परकीय भाषा - चिनी	चिनी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
10.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - मराठी	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
11.	अभिजात भाषा - संस्कृत	संस्कृत	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
12.	अभिजात भाषा - पाली	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
13.	अभिजात भाषा - अर्धमागधी	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
14.	अभिजात भाषा - महाराष्ट्री प्राकृत	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100

15.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - हिंदी	हिंदी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
16.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - पंजाबी	पंजाबी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
17.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - बंगाली	बंगाली	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
18.	शिक्षणशास्त्र (Education)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
19.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य- उर्दू	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
20.	अभिजात भाषा - पर्शियन	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
21.	अभिजात भाषा - अरेबिक	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
22.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - कन्नड	कन्नड	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
23.	तर्कशास्त्र (logic)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
24.	गृह व्यवस्थापन (Home Management)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
25.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - गुजराती	गुजराती	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
26.	वस्त्रशास्त्र (Textile)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
27.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - सिंधी	सिंधी - अरेबिक	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
28.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - सिंधी	सिंधी - देवनागरी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
29.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य- तेलुगु	तेलुगु	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
30.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - मल्याळम	मल्याळम	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
31.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - तमिळ	तमिळ	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
32.	बाल विकास (Child Development)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
33.	भूगोल (Geography)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	वार्षिक प्रात्यक्षिक (3 तास)	20	100

34.	मानसशास्त्र (Psychology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	वार्षिक प्रात्यक्षिक (3 तास)	20	100
35.	भूशास्त्र (Geology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
36.	अर्थशास्त्र (Economics)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
37.	राज्यशास्त्र (Political Science)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
38.	इतिहास (History)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
39.	समाजशास्त्र (Sociology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
40.	तत्वज्ञान (Philosophy)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
41.	ग्रंथालय व माहितीशास्त्र (Library and Information Science)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	3 तास	50	100
42.	गणित आणि संख्याशास्त्र (कला आणि विज्ञान) Mathematics and Statistics (Arts and Science)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	1 तास	20	100
43.	गणित आणि संख्याशास्त्र (वाणिज्य) Mathematics and Statistics (Commerce)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	1 तास	20	100
44.	पुस्तकपालन व लेखाकर्म (Book Keeping and Accountancy)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
45.	वाणिज्य संघटन आणि व्यवस्थापन (organization of Commerce and Management)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
46.	सहकार (Cooperation)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
47.	चिटणीसाची कार्यपद्धती (Secretarial Practice)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
48.	भौतिकशास्त्र (Physics)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
49.	रसायनशास्त्र (Chemistry)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
50.	जीवशास्त्र (Biology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
51.	पशुविज्ञान आणि तंत्रज्ञान (Animal Science and Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
52.	कृषीविज्ञान आणि तंत्रज्ञान (Agricultural Science and Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100

53.	अन्नविज्ञान व तंत्रज्ञान (Food Science and Technology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
54.	माहिती तंत्रज्ञान (Information Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	2 1/2 तास	80	आहे	3 तास	20	100
55.	संरक्षणशास्त्र (Defence Studies)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
56.	कलेचा इतिहास आणि रसग्रहण (History of Arts and Appreciation)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	वार्षिक कार्य	50	100
57.	भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (History and Development of Indian music)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	वार्षिक कार्य	50	100

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर विज्ञान शाखा (भौतिकशास्त्र / रसायनशास्त्र / जीवशास्त्र) व ३० गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा असलेल्या अन्य विषयांसाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी				इयत्ता १२ वी
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (२ १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक परीक्षा	७० गुण (३ तास) ३० गुण (३ तास)
<p>प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुण वार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहिल. 				
<p>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination) प्रश्नपत्रिका - ७० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर) प्रात्यक्षिक परीक्षा - ३० गुण- ३ तास एकूण - १०० गुण</p> <p>बोर्ड परीक्षा - लेखी परीक्षा-७० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक परीक्षा - ३० गुण - ३ तास एकूण - १०० गुण</p> <ul style="list-style-type: none"> प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे. प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी बहिस्थ परीक्षकाची नियुक्ती विभागीय मंडळाकडून करण्यात यावी. 				

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर गणित (कला, विज्ञान व वाणिज्य) व २० गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा असलेल्या अन्य विषयासाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी				इयत्ता १२ वी
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (२ १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक परीक्षा	८० गुण (३ तास) २० गुण (१ तास)
<p>प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे</p> <ul style="list-style-type: none"> अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुण वार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहिल. 				
<p>प्रथम सत्र - ५० गुण - २ १/२ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</p> <p>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination)</p> <p>प्रश्नपत्रिका - ८० गुण - ३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</p> <p>प्रात्यक्षिक परीक्षा - २० गुण - १ तास</p> <p>एकूण - १०० गुण</p> <p>बोर्ड परीक्षा -</p> <p>लेखी परीक्षा-८० गुण - ३ तास (प्रश्नपत्रिका)</p> <p>प्रात्यक्षिक परीक्षा - २० गुण - १ तास</p> <p>एकूण - १०० गुण</p> <ul style="list-style-type: none"> प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे. प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी (केवळ गणित विषयासाठी) बहिस्थ परीक्षकाची नियुक्ती विभागीय मंडळाकडून करण्यात यावी. 				

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर भाषा विषयांसाठी मूल्यमापन योजना				
इयत्ता ११ वी				इयत्ता १२ वी
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (२ १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका) तोंडी परीक्षा	८० गुण (३ तास) २० गुण
<p>• अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुण</p> <p>• वार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहिल.</p> <p>तोंडी परीक्षा गुण विभागणी</p> <p>१.श्रवण कौशल्य- ३ शब्द व २ वाक्ये विचार दर्शन, वाक्यात उपयोग करा, वाक्यप्रचार, म्हणी पूर्ण करा, कविता ऐकणे व त्याचा सारांश ५ ओळीत लिहिणे, कथा, उतारा, एखादे नाटक, ऑडीओ (१० गुण)</p> <p>२.भाषण कौशल्य-नियोजित विषय / आयत्यावेळचे भाषण/कविता पठण/अभंग/ओवी (१० गुण)</p>				
<p>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination)</p> <p>प्रश्नपत्रिका - ८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</p> <p>तोंडी परीक्षा - २० गुण</p> <p>एकूण - १०० गुण</p> <p>बोर्ड परीक्षा -</p> <p>लेखी परीक्षा-८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका)</p> <p>तोंडी परीक्षा - २० गुण</p> <p>एकूण - १०० गुण</p> <p>तोंडी परीक्षा गुण विभागणी</p> <p>१.श्रवण कौशल्य- ३ शब्द व २ वाक्ये विचार दर्शन, वाक्यात उपयोग करा, वाक्यप्रचार, म्हणी पूर्ण करा, कविता ऐकणे व त्याचा सारांश ५ ओळीत लिहिणे, कथा, उतारा, एखादे नाटक, ऑडीओ (१० गुण)</p> <p>२.भाषण कौशल्य-नियोजित विषय / आयत्यावेळचे भाषण/कविता पठण/अभंग/ओवी (१० गुण)</p>				

Annexure -C

उच्च माध्यमिक कला/वाणिज्य शाखेच्या व २० गुणांच्या प्रात्यक्षिक /अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा असलेल्या अन्य विषयांसाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी			इयत्ता १२ वी	
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (२ १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक /अंतर्गत मूल्यमापन	८० गुण (३ तास) २० गुण
<ul style="list-style-type: none"> अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुण वार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहिल. अंतर्गत मूल्यमापनाचे २० गुण उपयोजनांवर (Application based) आधारित चाचणीच्या आधारे दिले जातील. 			<p>प्रथम सत्र - ५० गुण - २ १/२ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</p> <p>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination) प्रश्नपत्रिका - ८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर) प्रात्यक्षिक/अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण एकूण - १०० गुण</p> <p>बोर्ड परीक्षा - लेखी परीक्षा-८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक /अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण - १ तास एकूण - १०० गुण</p> <ul style="list-style-type: none"> अंतर्गत मूल्यमापनाचे २० गुण उपयोजनांवर (Application based) आधारित चाचणीच्या आधारे दिले जातील. 	

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर इतर विषय मूल्यमापन-

आरोग्य व शारीरिक शिक्षण

गुण ५०

प्रश्नपत्रिका २५ गुण

प्रात्यक्षिक कार्य २५ गुण

५० गुणांपैकी प्राप्त गुणांचे श्रेणीत रूपांतर करण्यात येईल.

पर्यावरण शास्त्र व जलसुरक्षा

गुण ५०

प्रश्नपत्रिका ३० गुण

प्रात्यक्षिक कार्य २० गुण

५० गुणांपैकी प्राप्त गुणांचे श्रेणीत रूपांतर करण्यात येईल.